Леонova I.M.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ПЕРЕЖИВАННЯ ПОЧУТТЯ САМОТНОСТІ РЕЛІГІЙНИМИ ЖІНКАМИ ТА ЖІНКАМИ, ЯКІ НЕ СПОВІДУЮТЬ КОНКРЕТНУ РЕЛІГІЮ

У статті представлені результати порівняння особливостей переживання почуття самотності у групі релігійних жінок, і у жінок, які не сповідують конкретну релігію. Також виявлені психологічні чинники в обох групах, які сприяють появі цього почуття.

Виявлено, що обом жіночим групам притаманна самотність, яка має певні відмінності. У групі релігійних жінок самотність зачіпає всі життєві сфери, але переважно соціальну (оточення) й особистісну (родина, партнерські відносини, друзі), які мають високий рівень переживання самотності. У групі жінок, які не сповідують конкретну релігію, виявлена самотність із середнім рівнем частоти і інтенсивності, що свідчить про те, що вони переживають самотність інколи, за певних життєвих ситуацій, як природний нормальний стан.

В обох групах виявлено по чотири чинника, які мають певні відмінності їх змістового наповнення. Якщо в групі релігійних жінок на самотність впливають такі індивідуально-особистісні риси, як закритість, емоційна нестійкість, безнадія, інтровертність, то на самотність жінок, які не сповідують конкретну релігію, впливають агресивність, роздратованість, конфліктність, відкритість прояву.

У релігійних жінок виявлена незадоволена потреба в безпеці, яку вони намагаються отримати в істинній вірі в оточенні релігійної спільноти, а в жінок, які не сповідують конкретну релігію, – у власному досягнутому результаті стосовно життя загалом.

Встановлено, що обом жіночим групам притаманна самотність у міжособистісних стосунках, які пов'язані із сім'єю та соціумом. Але в мотивах спостерігаються відмінності: якщо в групі релігійних жінок їх мотив – спрямованість на внутрішній світ (інтроверт), яку підкріплюють духовно-моральні цінності та відданість Богу, то в групі жінок, які не сповідують конкретну релігію, – статевий конфлікт.

Виявлені відмінності в особистісних причинах, які впливають на переживання соціальної самотності. Якщо в групі релігійних жінок це – безнадія, порушення емоційної інтеріоризації жіночо-чоловічої гендерної ролі, то в жінок, які не сповідують конкретну релігію, це – образа, гіркота, відчай, незадоволення особистісними досягненнями.

Ключові слова: самотність, психологічні чинники, релігійні жінки, міжособистісні відносини, особистісні причини, індивідуально-особистісні риси, незадоволена потреба.

Постановка проблеми. У наш час дедалі більшої актуальності набувають питання стосовно переживання почуття самотності в соціумі. Сучасна психологічна наука посилює увагу на вивченні соціально-психологічних чинників та об'єктивних, і суб'єктивних причинах, які сприяють появі цього почуття. Деякі дослідження спрямовані на виявлення особливостей переживання самотності за гендером. Але питання, які пов'язані зі специфікою буття людини у світі, а саме із зверненням до релігійного досвіду особистості, що формує певні морально-етичні, духовні цінності та поведінку, яка підпорядковується встановленим релігійним правилам та нормам, породжуючи особливий тип сприйняття особистості, поки що мало досліджені. Важливим є питання

стосовно впливу на виникнення та переживання почуття самотності релігійною особистістю, в якій особисті, загальнолюдські та релігійні цінності переломлюються та співіснують у досвіді, впливаючи на світогляд та міжособистісні відносини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідники С. Московічі і В.Д. Шадриков розглядали релігійність особистості в контексті соціальної психології як форму духовності (мораль), вираз людяності, яка впливає на самостворення особистості, а також вплив соціуму на становлення релігійності особистості, на соціально-психологічні процеси. При цьому вони стверджували, що релігійність може бути джерелом духовної психічної енергії не тільки окремої особистості, а й групи [3; 7].

Істотний внесок у розуміння психологічної природи релігійності особистості зробив У. Джеймс, який виділяв характерні риси релігійної свідомості, а також вплив релігії на особистість людини в кризові періоди її розвитку, а також співвідношення релігійного досвіду, і психічної патології (психічне здоров'я). Він розглядав релігію не тільки як соціальний інститут, а й як приватне переживання людини, тобто ставлення до того, що людина шанує як вищу силу. У своїх роботах він виділив «волю» як суттєвий компонент формування релігійної свідомості [1].

Його погляди поділяв Т. Флурнуа [6], який запропонував принципи і критерії психології релігії: 1) прагнення вийти за рамки окремих факторів і виявити закони (класифікувати); 2) аналіз зовнішніх проявів релігії і відображення її у свідомості суб'єкта; 3) спираючись на встановлені факти, уникаючи повчань чи упередженість певних богословських позицій. Він також сформулював два принципи: 1) біологічне пояснення релігійних феноменів (психофізіологічні основи психологічних явищ, вивчення розвитку феноменів психології релігії в нормі та патології, динаміку відносин свідомого і несвідомого і їх зв'язку з іншими психічними функціями); 2) принцип виключення трансцендентності (релігія не втручається в теологічні питання).

Дослідники Л.Г. Попова і М.В. Разіна вивчали особистісні особливості воцерковленості підлітків, виявивши в них характерні психологічні особливості: обережність щодо інших людей, емоційна витримка, прагнення тримати дистанцію у взаєминах, незалежність у соціальній поведінці, консерватизм і прагнення до відповідальності, «доросла» поведінка [5].

Дослідженням психологічних особливостей релігійної (православної) сім'ї займався О.В. Донцов, який за допомогою порівняльного аналізу виділив, що: 1) для воцерковленої особистості в сім'ї пріоритетом буде емоційно-почуттєва сфера, а для невоцерковленої – комунікативна сфера (спілкування); 2) ціннісно-мотиваційна і моральна сфери в релігійній сім'ї розвиваються і задаються правилами і нормами моралі релігії (прагнення до духовності, до єдності з Богом (божественністю), висока моральність, загальна любов), в нерелігійній сім'ї пріоритетом стає розвиток особистісних якостей, цілеспрямованість, власні досягнення, здоров'я [2].

Г.В. Ожиганова [4] у своїх працях вказувала на те, що віра, релігія, духовність і моральність – це один понятійно-категоріальний ряд, який визна-

чає характер і спрямованість розвитку особистості і його форми взаємодії зі світом (соціумом).

V. Saroglou в процесі огляду досліджень релігії і особистості показав, що релігійність пов'язана з низьким психотизмом (або високою доброзичливістю і сумлінністю) та екстраверсією (відкритістю, зріла релігійність і духовність), поступливістю, свідомістю і відкритістю. Метааналіз також показав, що за зовнішньою релігійністю слідує високий невротизм, тоді як відкрита зріла релігійність і духовність відображають емоційну стабільність [11]. На це також вказували дослідники MacDonald [9], Piedmont (1999), але при цьому доповнювали, що духовність може являти собою досі не визнаний один із шести головних вимірів особистості [10].

Також низка авторів (К. Lee, М. С. Ashton, Y. Griep, М. Edmonds) досліджували зв'язок факторів особистості і релігійності HEXACO з політичною орієнтацією, де підтримка політичної орієнтації позитивно асоціювалася з релігійністю, але при цьому негативно корелювала зі смиренням і відкритістю, внаслідок чого було показано, що кореляція релігійності і політики була сильнішою в більш релігійних країнах, тоді як кореляція особистості і політики була сильнішою в більш розвинених країнах.

У процесі вивчення особистісних рис на факетичними (ознака, визначальний фактор HEXACO) рівні поряд із релігійністю в дослідженні індивідуальних відмінностей корелятив політичної орієнтації було виявлено, що аспекти альтруїзму, відкритості, уникнення жадібності і скромності, чесності і смирення, нестандартності і естетичного визнання мали негативний зв'язок із політичною орієнтацією, при цьому було виявлено, що релігійність пригнічує ці відносини, особливо в релігійних країнах [8].

Постановка завдання. Мета статті полягає у виявленні та порівнянні психологічних чинників, які сприяють виникненню переживання почуття самотності в жіночих групах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі емпіричного дослідження використовувався такий психодіагностичний інструментарій: Фрайбурзький особистісний опитувальник F P I (форма В) А.О. Крилова і Т.І. Ронгінської (Вансовская, Гайда & Гербачевский, 1997); особистісний опитувальник емоційного ставлення А.Т. Джерсайлда (Колесникова, 2019); методика актуальності основних потреб в модифікації І. О. Акіндінової (Пугачев, 2003); тест сенсожиттєвих орієнтацій (СЖО) Д.О. Леонтьєва (Леон-

тьєв, 2000); SELSA (Di Tommaso & Spinner, 1993); шкала інтимності Бернса (Тихонов, 2006), дифференційована шкала Шмидт DLS (Differential Loneliness Scale) (Тихонов, 2006), методика індексу якості життя Р.С. Еліота (Практикум по психології здоров'я, 2005).

Вибірка: у дослідженні взяли участь дві групи жінок: 1) релігійні жінки; 2) жінки, які не сповідують конкретну релігію. Загальна кількість досліджуваних – 93 особи, де в першу групу увійшло 48 осіб, а у другу – 45. Вік досліджуваних жінок становить від 25 до 45 років. Основними критеріями релігійних жінок першої групи були: 1) частота відвідувань – не менше 1 разу на тиждень; 2) регулярне виконання церковних обрядів.

Для статистичної обробки даних використовувались описові статистики, U-критерій Манна-Уїтні, t-критерій Стюдента та факторний аналіз. Обробка емпіричних даних здійснювалася за допомогою комп'ютерної програми SPSS 21.0 for Windows.

Результати і дискусія. На підставі аналізу даних за методиками SELSA (Di Tommaso & Spinner, 1993), Особистісного опитувальника емоційного ставлення А.Т. Джерсайлда (Колеснікова, 2019) і шкали інтимності Бернса (Тихонов, 2006) встановлено рівень показників почуття самотності в релігійних жінок і жінок, які не сповідують конкретну релігію, результати представлені в таблиці 1.

Аналіз даних табл. 1 показав, що усі середні значення показників, окрім показника «самотність», у групі релігійних жінок вище, ніж у жінок, які не сповідують конкретну релігію.

У групі релігійних жінок на високому рівні знаходяться показники «соціальна самотність» ($M=41,1$), «романтична самотність» ($M=45,2$), а також показник «сімейна самотність» ($M=35,3$), який перебуває на межі середнього і високого рівня переживання самотності. Показник «страх залишитись самій» має середній рівень виразливості, а показник «самотність» – низький рівень.

У групі жінок, які не сповідують конкретну релігію, високого рівня переживання самотності загалом за всіма показниками не виявлено. Середній рівень вразливості спостерігається за всіма показниками, окрім «страху бути самій», який має низький рівень ($M=1,8$).

Результати порівняння даних двох жіночих груп вказують на те, що за показниками сімейної самотності та страхом бути самій, виявлено статистично значущі відмінності за критерієм U Манна-Уїтні для незалежних вибірок.

Отже можна говорити, про те, що релігійним жінкам властиво переживання самотності в різних сферах життя. Але переважно це стосується соціальної (оточення) та партнерської (чоловік, коханий, значущий інший) сфери. Це може бути зумовлено домінуючим орієнтиром психологічної дихотомії в основі формування спільності «Ми (віруючі) = Вони (не віруючі)», що є наслідком від'єднання та відокремлення себе від оточення, сім'ї і партнера (сексуальні стосунки), тим самим жінка демонструє свою духовність, високу моральність і любов в єднанні з Богом. Релігійність є засобом демонстрування своєї соціальної респектабельності, лояльності щодо загальноприйнятого способу життя соціуму, а також свідчить про неможливість знайти підтримку в оточуючого середовища у складних життєвих ситуаціях, що є підґрунтям вступу жінки в релігійну спільку, де вона отримує розраду, психологічну підтримку, душевний комфорт, долаючи свої негативні переживання, стреси, кризи, наділяючи своє життя сенсом, а релігійну спільноту – істиною цінністю, втрата якої є поясненням отриманого середнього рівня страху залишитися самій – «поза релігійною спільнотою». А ось жінкам, які не сповідують конкретну релігію, притаманна самотність із середнім рівнем частоти і інтенсивності, що свідчить про те, що вони переживають самотність інколи, за певних життєвих ситуацій, як природний нормальний стан. Їх емоційна залученість у життєвий процес, впевненість у собі, а

Таблиця 1

Показники почуття самотності релігійних жінок і жінок, які не сповідують конкретну релігію

	Середні значення		U критерій Манна-Уїтні для	Р значення
	Релігійні жінки (n=48)	Жінки, які не сповідують конкретну релігію (n=45)		
Соціальна самотність	41,1	32,6	–	–
Сімейна самотність	35,3	23,8	0,033	0,05
Романтична самотність	45,2	37,2	–	–
Самотність	1,4	3,06	–	–
Страх бути самій	5,0	1,8	0,005	0,01

також ставлення до самотності як до тимчасового явища, яке має позитивний і негативний характер залежно від життєво важливих ситуацій, є наслідком низького показника «страх бути самій».

В емпіричному дослідженні для того, щоб знайти нові крос-фактори, які впливають на почуття самотності релігійних жінок і жінок, які не сповідують конкретну релігію, було використано 8 методик, що включають в себе 64 чинників. Оскільки деякі фактори з різних методик мають схожий зміст, була висунута гіпотеза про те, що почуття самотності можна досліджувати меншою кількістю факторів. Тому для того, щоб зменшити кількість даних і знайти нові крос-фактори, був застосований факторний аналіз, де на підставі використання критерію Кайзера в структурі самотності в релігійних жінок було виділено чотири чинника самотності, внесок яких у сукупну дисперсію даних становить 63,3% (табл. 2), аналіз адекватності факторної моделі, а саме критерій сферичності Бартлета ($p < 0,05$) має статистичну значущість і вказує на те, що змінні між собою корелюють, а також міра вибіркової адекватності Кайзера-Мейера-Олкіна (КМО) (0,639) є вищою за середню. А в жінок, які не сповідують конкретну релігію, також було виявлено 4 чинника, внесок яких в сукупну дисперсію даних становить 65,5% (табл. 3). Аналіз адекватності факторної моделі, а саме критерій сферичності Бартлета ($p < 0,01$) має статистичну значущість і вказує на те, що змінні між собою корелюють, а також міра вибіркової адекватності Кайзера-Мейера-Олкіна (КМО) (0,705) має високий рівень.

Отже, проаналізуємо отримані психологічні чинники за допомогою факторного аналізу в групі релігійних жінок.

Змістовне наповнення чинників показує джерела виникнення почуття самотності в релігійних жінок. З таблиці 2 видно, що на самотність безпосередньо впливають:

– *індивідуально-особистісні риси*, як закритість, емоційна неврівноваженість, товариськість, які обґрунтовані їхньою *незадоволеною потребою в безпеці*, яку вони отримують не від партнера і соціуму, а від спілки-оточення релігійних осіб, що забезпечують людині цю безпеку, яку вона шукає в істинній вірі, сприяючи суб'єктивному сприйманню власного благополуччя;

– *міжособистісні стосунки*, як у сім'ї, так і з соціальним оточенням, які обґрунтовані спрямованістю жінок на внутрішній світ (інтроверт), що зумовлено соціокультурною детермінацією – духовно-моральними цінностями в релігійній спільноті;

особистісні причини, як переживання самотності, безнадія, порушення емоційної інтеріоризації жіночо-чоловічої гендерної ролі, що є наслідком негативної оцінки свого образу і відмови від своєї явно вираженої гендерної ідентичності, перешкоджаючи встановленню міжособистісних і соціальних стосунків.

Проаналізуємо отримані психологічні чинники за допомогою факторного аналізу в групі жінок, які не сповідують конкретну релігію.

Аналізуючи отримані чинники в таблиці 3, можна побачити, що змістовне наповнення чинників показує джерела виникнення почуття само-

Таблиця 2

Чинники почуття самотності в релігійних жінок

№	Чинникові загрузки	Чинники
1	24,8%	відкритість (-0,77), потреба в безпеці (0,72), емоційна лабільність (-0,69), товариськість (0,59)
2	17,3%	відносини з більш великими групами, соціум (0,81), сім'я (0,73), екстраверсія і інтроверсія (-0,67)
3	13,9%	соціальна самотність (0,94), безнадія (0,67)
4	9,3%	дружба (-0,45), маскулінізм та фемінізм (0,45)

Таблиця 3

Чинники почуття самотності в жінок, які не сповідують конкретну релігію

№	Чинникові загрузки	Чинники
1	21,1%	депресивність (0,77), роздратованість (0,74), реактивна агресивність (0,73), результат (-0,69), депресія (0,52)
2	19,5%	спонтанна агресивність (0,87), відкритість (0,86), врівноваженість (-0,61)
3	13,3%	особисті (0,88), соціальна самотність (0,66), образа і гіркота (0,52), відчай (0,50)
4	11,6%	статевий конфлікт (0,78), сімейна самотність (0,73)

тності в жінок, які не сповідують конкретну релігію. З таблиці 3 видно, що на самотність безпосередньо впливають *індивідуально-особистісні риси* (спонтанна агресивність, відкритість своїх проявів, невірноваженість), *особистісні причини*, які впливають на соціальну самотність – образа і гіркота, відчай, особистісні досягнення, *міжособистісні стосунки* – в сім'ї, соціумі, які обґрунтовані статевим конфліктом, а також *незадоволена потреба* у власному досягнутому результаті стосовно всіх життєвих сфер, яка супроводжується депресивністю (депресією), роздратованістю, реактивною агресивною поведінкою і реакцією.

Висновки. Таким чином, групі релігійних жінок притаманна самотність у різних сферах життя і переважно в соціумі та партнерських відносинах (чоловік, коханий, значущий інший). Це може бути зумовлено неможливістю знайти підтримку в оточуючого середовища в складних життєвих ситуаціях, що є підґрунтям вступу жінки в релігійну спілку, де вона отримує розраду, психологічну підтримку, душевний комфорт, долаючи свої негативні переживання, наділяючи своє життя сенсом тощо, і яка надалі стає для жінок домінуючим орієнтиром психологічної дихотомії в основі формування релігійної спільності «Ми (віруючі) = Вони (не віруючі)», що є наслідком від'єднання та відокремлення себе від оточення, сім'ї і партнера (сексуальні стосунки). Тим самим жінка демонструє свою духовність, високу моральність і любов в єднанні з Богом. А ось жінкам, які не сповідують конкретну релігію, притаманна самотність із середнім рівнем частоти і інтенсивності, що свідчить про те, що вони переживають самотність інколи, за певних життєвих ситуацій, як природний нормальний стан.

Таким чином, порівнюючи отримані результати факторного аналізу двох жіночих груп, можна побачити, що в обох групах виявлено по чотири чинника, які мають певні відмінності їх змістового наповнення. Якщо в групі релігійних жінок на самотність впливають такі *індивідуально-особистісні риси*, як закритість, емоційна нестій-

кість, безнадія, інтровертність, що вказують на невпевненість у собі, яка є наслідком їх закритості та усамітнення в соціальному середовищі, то на самотність жінок, які не сповідують конкретну релігію, впливають такі особистісні риси, як агресивність, роздратованість, конфліктність, відкритість прояву, що може вказувати на понадмірну впевненість у собі, у своїх думках, поступках, які роблять таку жінку конфліктною особою.

Якщо в релігійних жінок виявлена *незадоволена потреба в безпеці*, яку вони намагаються отримати в істинній вірі в оточенні релігійної спільноти, то в жінок, які не сповідують конкретну релігію, – у власному досягнутому результаті стосовно життя в цілому.

В обох жіночих групах самотність у *міжособистісних стосунках* пов'язана з сім'єю і оточуючим середовищем (соціумом). Але якщо в групі релігійних жінок вона обґрунтована їхньою спрямованістю на внутрішній світ (інтроверт), яку підкріплюють духовно-моральні цінності та відданість Богу, то в групі жінок, які не сповідують конкретну релігію, вона обґрунтована їхнім статевим конфліктом, який базується на явищі статевої диференціації та ієрархічності статусів чоловіків і жінок.

Також відмінність спостерігається за *особистими причинами*, які впливають на переживання самотності, а саме соціальної самотності. Якщо в релігійних жінок причинами є безнадія і порушення емоційної інтеріоризації жіночо-чоловічої гендерної ролі, що є наслідком негативної оцінки свого образу і відмови від своєї явно вираженої гендерної ідентичності, то в жінок, які не сповідують конкретну релігію, причинами переживання є образа і гіркота, відчай, незадоволення особистісними досягненнями.

Перспективу подальших досліджень становить з'ясування за допомогою регресійного аналізу, прогнозування та виявлення прихованих взаємозв'язків у змінних, які впливають на підвищення або пониження рівня самотності в групі релігійних жінок і жінок, які не сповідують конкретну релігію.

Список літератури:

1. Джеймс, У. Многообразие религиозного опыта. Москва, 1993. 432 с.
2. Донцов А.В. Особенности влияния религиозных институтов на формирование ценностно-нравственной сферы и семейных установок личности. *Поддержка семьи в условиях кризиса* : материалы IX Всерос. науч.-практ. конф. «Актуальные проблемы специальной психологии в образовании». Новосибирск, 2010. С. 187–196.
3. Московичи С. Машина, творящая богов. Москва, 1998. 560 с.
4. Ожиганова Г.В. Психологические аспекты духовности. Ч. 2: Духовные способности. *Психологический журнал*. 2010. Т. 31, № 5. С. 39–53.

5. Попова Л.Г., Разина М.В. Личностные особенности воцерковленных (православных) подростков: штрихи к психологическому портрету воцерковленного человека. *Известия Уральского федерального университета*. Сер. 1. Проблемы образования, науки и культуры. 2013. № 2 (113). С. 217–224.
6. Флурнуа, Т. Принципы религиозной психологии. Москва : Политиздат, 1990. С. 143–221.
7. Шадриков В.Д. От индивида к индивидуальности: Введение в психологию. Москва : Институт психологии РАН, 2009. 656 с.
8. Lee K., Ashton M.C., Griep Y., Edmonds M. Personality, Religion, and Politics: An Investigation in 33 Countries. *European Journal of Personality*. 2018. URL: <https://doi.org/10.1002/per.2142>
9. MacDonald Spirituality: description, measurement, and relation to the five factor model of personality. 2000. Vol. 68. P. 153–197. DOI: 10.1111/1467-6494.t01-1-00094
10. Piedmont R.L. Does spirituality represent the sixth factor of personality? Spiritual transcendence and the five-factor model. 1999. Vol. 67. P. 985–1014. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00080>
11. Saroglou V. Religion and the five factors of personality: a meta-analytic review. *Personal. Individ. Differ.* 2002. Vol. 32. P. 15–25. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00233-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00233-6)

Leonova I.M. PECULIARITIES OF PSYCHOLOGICAL FACTORS OF EXPERIENCE OF LONELINESS BY REGIONAL WOMEN AND WOMEN WHO DO NOT CONFESS A SPECIFIC RELIGION

The article presents the results of comparing the characteristics of experiencing feelings of loneliness in a group of religious women and women who do not profess a particular religion. Psychological factors in both groups that contribute to this feeling have also been identified.

It was found that both female groups are characterized by loneliness, which has some differences. In the group of religious women, loneliness affects all spheres of life, but mainly: social (environment) and personal (family, partnerships, friends), who have a high level of loneliness. In the group of women who do not profess a particular religion, loneliness with a medium level of frequency and intensity was found, which indicates that they experience loneliness sometimes, in certain life situations, as a natural normal state.

In both groups, four factors were identified, which have some differences in their content. If in a group of religious women loneliness is influenced by individual personality traits, such as closedness, emotional instability, hopelessness, introversion, then the loneliness of women who do not profess a particular religion is influenced by aggression, irritability, conflict, openness.

Religious women show an unmet need for security, which they try to obtain in true faith in the environment of a religious community, while women who do not profess a particular religion in their own achievement in relation to life in general.

It has been established that both women's groups are characterized by loneliness in interpersonal relationships that are related to the family and society. But there are differences in motives, if in the group of religious women their motive is a focus on the inner world (introvert), which is supported by spiritual and moral values and devotion to God, then in the group of women who do not profess a particular religion – sexual conflict.

Differences in personal reasons that affect the experience of social loneliness are revealed. If in the group of religious women it is hopelessness, violation of the emotional internalization of the female-male gender role, then in the group of women who do not profess a particular religion it is resentment, bitterness, despair, dissatisfaction with personal achievements.

Key words: *loneliness, psychological factors, religious women, interpersonal relationships, personal reasons, individual personality traits, unmet need.*